

آگاهی مادران نسبت به احکام شرعی پس از زایمان و ارتباط آن با برخی موارد

نفیسه السادات نکویی^{۱*}، مرجان بیگی^۲، مهتاب رضایپور^۳

چکیده

زمینه و هدف: پس از زایمان دورانی مهم برای سلامت مادر و نوزاد است. عملکرد صحیح مادر در زمینه احکام شرعی پس از زایمان علاوه بر تأثیر معنوی، باعث آرامش مادر و برقراری رابطه مناسب‌تری با همسر می‌شود. با توجه به اهمیت ارزیابی آگاهی، این مطالعه باهدف ارزیابی این موضوع در ارتباط با احکام شرعی پس از زایمان اجرا شد.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی تحلیلی پیمایشی در ۴۲۱ مادر بستری در بخش‌های پس از زایمان بیمارستان‌های شهر اصفهان به روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای آسان از دی تا اسفند ۹۲ انجام شد. پرسشنامه ۲ قسمتی توسط مادران تکمیل شد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی تحلیلی و نرم‌افزار SPSS آنالیز شد. ($p < 0.05$)

یافته‌ها: نتایج مطالعه نشان داد که آگاهی اکثر شرکت‌کنندگان در زمینه احکام شرعی پس از زایمان کم بود. میانگین نمره آگاهی کلی آن‌ها ۲۷/۳۸ (از ۱۰۰ نمره) با انحراف معیار ۲۳/۰۵ بود. میزان آگاهی باسن مادر، سن همسرش، تعداد حاملگی و زایمان، شغل همسر رابطه مثبت معنی‌داری داشت. ($p < 0/05$) اما با شغل مادر و تحصیلات او و همسرش رابطه معنی‌داری مشاهده نشد ($p > 0/05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به سطح آگاهی پایین واحدهای مورد پژوهش در مورد احکام شرعی پس از زایمان، لازم است متولیان مذهبی کشور و نیز مسئولین امر بهداشت و درمان توجه ویژه‌ای به آموزش این احکام جهت زنان باردار و زایمان کرده داشته باشند.

کلمات کلیدی: آگاهی، مذهب، مراقبت بعد از زایمان، نفاس

* ۱. نویسنده مسئول، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامائی، گروه مامائی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
nekuei@nm.mui.ac.ir

۲. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامائی، گروه مامائی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۳. کارشناس ارشد گروه مطالعات زنان دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها و سایت پرسمان دانشجویی، مشاور خانواده مرکز مشاوره دینی نارون، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

حاملگی و زایمان از مراحل مهم زندگی یک زن می‌باشند. سلامتی این دوران عامل مهمی در سلامتی مادر و فرزندش است. خداوند قلب و جان مادر را با نور رحمت خود آمیخته است به حدی که امکان وصف آن وجود ندارد (۱). در این دوران مادر با مسائل مختلفی از جمله مسائل شرعی روبرو می‌شود. طبق احکام شرعی دین مقدس اسلام مسائلی را که انسان غالباً به آن احتیاج دارد باید یاد بگیرد (۲). دین اسلام برای همه زندگی انسان قوانینی ارائه کرده که رعایت آن‌ها سلامتی را تضمین می‌کند. احکام شرعی قوانین و مقرراتی است که نظام کلی اجتماعی را می‌سازد. (۳). یک زن مسلمان شیعه باید احکام شرعی خود را بداند. رعایت این دستورات باعث سلامتی جسم و روح مادر و بهبود جریان حاملگی، زایمان و شیردهی می‌شود. به‌طور کلی در عملکرد فرد، اولین مسئله آگاهی است لذا یک مادر باردار باید مسائل شرعی را بداند تا بتواند عملکرد درستی ارائه دهد. از طرفی، مادری که تکلیف شرعی خود را نمی‌داند ممکن است دچار اضطراب شده و یا مجبور به انجام تکالیف بیش‌ازحد شود که باعث فشار جسمی و روحی می‌شود و می‌تواند بر شیردهی او تأثیر منفی بگذارد. در یک مطالعه نشان داده شد بین شدت اختلال در شیردهی و شدت اختلال روانی به‌خصوص اضطراب رابطه وجود دارد (۴). از طرف دیگر تعداد دفعات شیردهی یکی از عوامل مؤثر بر طول مدت شیردهی است (۵) انجام تکالیف اضافه توسط مادری به دلیل ندانستن مسئله شرعی ممکن است با کاهش دفعات شیردهی، بر رشد نوزاد تأثیر بگذارد. علاوه بر آن عدم اطلاع از مسائل شرعی پس از زایمان می‌تواند در رابطه جنسی مشکلاتی ایجاد کند. در زمینه این موضوع مطالعات کمی انجام شده است. از جمله مطالعه‌ای که باهدف بررسی آگاهی بیماران بخش زایمان در مورد احکام شرعی نفاس انجام شد نشان داد که اکثریت افراد آگاهی متوسطی داشتند (۶) مطالعه دیگری نشان داده اکثریت

زنان باردار در سطح آگاهی متوسطی در مورد تعالیم بهداشتی اسلام در دوران بارداری و شیردهی قرار داشتند اما نگرش اکثریت آن‌ها مثبت بود (۷). نتایج یک مطالعه در ارتباط با بررسی دانش و نگرش دانشجویان مامائی در مورد احکام شرعی بانوان نشان داد که اکثریت آن‌ها در این زمینه آگاهی متوسط داشتند (۸) دو مطالعه دیگر نشان دادند که ۱۲/۷٪ ماماها در ارتباط با مسائل شرعی حیطه مامائی (۹) و ۱۸٪ از کارورزان پزشکی نسبت به مسائل شرعی پزشکی آگاهی خوبی داشتند (۱۰) در یک مطالعه در زمینه روش جلوگیری از بارداری نشان داده شد که ۸۳٪ از افراد آگاهی ضعیف داشتند (۱۱) در حال حاضر در ایران مراکز مذهبی وجود دارند که پاسخگوی مسائل شرعی زنان می‌باشند؛ اما به‌طور مشخص گروه یا افرادی وجود ندارند که مسئولیت آموزش دقیق این موارد به کلیه مادران را به عهده داشته باشند. همچنین برخی از زنان به دلیل شرم از سؤال کردن پرهیز می‌نمایند. حال با توجه موارد فوق و با توجه به اینکه مطالعات اندک انجام شده در این زمینه نیز دارای نواقصی از جمله محدود بودن حجم نمونه و محتوی کم هستند، این مطالعه باهدف ارزیابی آگاهی مادران زایمان کرده در ارتباط با احکام شرعی ویژه این دوران طراحی و اجرا شد. نتایج این مطالعه می‌تواند در جهت برنامه‌ریزی مناسب به منظور ارتقاء سطح آگاهی زنان و برطرف کردن مشکلات آن‌ها در زمینه مسائل شرعی بعد از زایمان استفاده شود.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه توصیفی تحلیلی از دی تا اسفند ۹۲ بود. جامعه پژوهش کلیه مادران زایمان کرده در بخش‌های پس از زایمان بیمارستان‌های شهر اصفهان و نمونه پژوهش افراد دارای شرایط ورود زیر بود: تمایل به ورود به پژوهش، ایرانی مسلمان شیعه، زبان فارسی، شرایط روحی نرمال به گفته خود وی، توانائی دیدن و شنیدن، نداشتن تحصیلات

ملاحظات اخلاقی:

این مطالعه مورد تأیید کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اصفهان قرار گرفت (کد: ۲۹۲۲۵۷). کلیه نمونه‌ها جهت حضور در مطالعه آزاد بودند. رضایت آگاهانه از کلیه مادران گرفته شد. در صورتی که مادر درخواست بیان احکام شرعی پس از زایمان را داشت پس از پاسخ دادن به سؤالات پرسشنامه برای وی بیان می‌شد. علاوه بر این چند شماره تلفن و آدرس سایتی که می‌توانند پاسخ‌گویی احکام شرعی بانوان باشند در اختیار آن‌ها قرار داده شد.

یافته‌ها

یافته‌های مطالعه نشان داد میانگین سن مادر ۲۶/۹ و همسروی ۳۱/۶ سال، تعداد حاملگی ۱/۶۵ و تعداد زایمان ۱/۴۷ بود. اکثراً خانه‌دار و همسر اکثر آن‌ها دارای شغل آزاد بودند. تحصیلات اکثر مادران و همسرانشان دیپلم بود. توزیع فراوانی و میانگین نمرات آگاهی نمونه‌ها در جدول شماره ۱ گزارش شد. جداول شماره ۲ و ۳ آنالیز سؤالات آگاهی را گزارش می‌کنند. در ارتباط سنجی متغیر اصلی با مشخصات فردی نمره آگاهی واحدهای مورد پژوهش بر اساس آزمون ضریب همبستگی پیرسون با سن مادر ($r=0/231$, $p<0/001$)، سن همسر ($r=0/19$, $p<0/001$)، تعداد حاملگی ($r=0/135$, $p<0/006$) و تعداد زایمان ($r=0/099$, $p=0/042$) و بر اساس آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه با شغل همسر ($f=10/009$, $p<0/001$) (آگاهی بیشتر در مادران دارای همسر کارمند) رابطه مثبت معناداری داشت اما بر اساس آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن بین نمره آگاهی با تحصیلات مادر و همسر و بر اساس آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه بین نمره آگاهی با شغل مادر هیچ‌گونه رابطه آماری معناداری یافته نشد ($p>0/05$).

حوزه و موارد مشابه در فرد و خانواده درجه یک، عدم اشتغال در مراکز فرهنگی با موضوعات احکام شرعی. نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای سهمیه‌ای و تصادفی انجام شد. ابتدا از لیست ۴ گانه بیمارستان‌های شهر اصفهان (خصوصی، خیریه، دولتی آموزشی و دولتی غیر آموزشی) به صورت تصادفی یک بیمارستان از هر طبقه انتخاب و بر اساس سهمیه تعداد زایمان آن دسته در هر ماه نسبت به آمار ماهیانه شهر اصفهان تعداد نمونه در هر قسمت مشخص شد. پرسشنامه ۲ قسمت بود: قسمت اول مشخصات فردی ۸ سؤال و قسمت دوم آگاهی در ارتباط با احکام شرعی (نفاس و استحاضه) ۱۸ سؤال با فرمت درست، غلط و نمی‌دانم. پاسخ صحیح به سؤال، یک امتیاز و پاسخ غلط یا نمی‌دانم، صفر امتیاز را به خود اختصاص داد. پرسشنامه پس از تدوین بر اساس منابع معتبر مذهبی در اختیار چند نفر از اعضا هیئت علمی دانشگاه و متخصصین امور شرعی قرار گرفت و روایی آن تأیید شد. جهت تأیید پایایی به صورت آزمون مجدد به فاصله یک هفته در اختیار ۱۰ نفر مشابه نمونه‌های مطالعه قرار گرفت و ضریب همبستگی آلفا محاسبه شد ($0/75$) این ده نفر از مطالعه حذف شدند. نمونه‌گیری در بخش پس از زایمان در زمان بستری بودن مادر انجام شد. برنامه‌ریزی به صورتی بود که حداقل بین ۱۲ تا ۱۸ ساعت از زمان زایمان مادر گذشته باشد. به دلیل اینکه لازم بود شرایط جسمی مادر به صورتی باشد که قادر به پاسخ گوئی باشد. پس از تکمیل فرم رضایت آگاهانه، پرسشنامه توسط مادر با حضور محقق در زمان ۲۰ دقیقه تکمیل گردید. در صورتی که مادر سواد کافی نداشت و یا به دلیل شرایط جسمی قادر به پاسخ دادن به سؤالات نبود، نمونه‌گیری به زمان دیگری موکول می‌شد و یا سؤالات برای وی خوانده شده و پاسخ داده می‌شد. جهت تجزیه تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن و آنالیز واریانس یک‌طرفه در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد ($P<0/05$).

آگاهی مادران نسبت به احکام شرعی پس از زایمان ...

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی و میانگین نمرات آگاهی واحدهای موردپژوهش نسبت به احکام شرعی پس از زایمان به تفکیک و کلی

میانگین (انحراف معیار)	تعداد (درصد)	وضعیت آگاهی	احکام شرعی پس از زایمان
۳۱/۰۴ (۲۵/۱۴)	۲۴۰ (۵۷)	کم (۰-۳۳)	نفاس
	۱۳۶ (۳۲/۳)	متوسط (۳۴-۶۶)	
	۴۵ (۱۰/۷)	زیاد (۶۷-۱۰۰)	
۲۲/۸ (۲۴/۹۹)	۲۸۴ (۶۷/۵)	کم (۰-۳۳)	استحاضه
	۱۱۲ (۲۶/۶)	متوسط (۳۴-۶۶)	
	۲۵ (۵/۹)	زیاد (۶۷-۱۰۰)	
۲۷/۳۸ (۲۳/۰۵)	۲۵۴ (۶۰/۳)	کم (۰-۳۳)	کل
	۱۳۲ (۳۱/۴)	متوسط (۳۴-۶۶)	
	۳۵ (۸/۳)	زیاد (۶۷-۱۰۰)	

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای موردپژوهش برحسب نحوه پاسخ به سؤالات آگاهی از احکام شرعی پس از زایمان (نفاس)

ردیف	محتوای سؤال	صحیح تعداد (درصد)	غلط، نمی دانم تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
۱	حداقل خون نفاس یک لحظه و حداکثر ۱۰ روز است	۱۶۶ (۳۹/۴)	۲۵۵ (۶۰/۶)	۴۲۱ (۱۰۰)
۲	اگر خانم بعد از زایمان خون نبیند باز هم ۱۰ روز اول نفاس است.	۶۵ (۱۵/۴)	۳۵۶ (۸۴/۶)	۴۲۱ (۱۰۰)
۳	در صورت خونریزی کم نزدیکی در دوران نفاس اشکالی ندارد.	۱۶۹ (۴۰/۱)	۲۵۲ (۵۹/۹)	۴۲۱ (۱۰۰)
۴	در حال نفاس می توان وارد مسجد شد.	۱۹۹ (۴۷/۳)	۲۲۲ (۵۲/۷)	۴۲۱ (۱۰۰)
۵	تعداد روزهای نفاس خانم وابسته به تعداد روزهای قاعدگی قبل از حاملگی است.	۱۰۲ (۲۴/۲)	۳۱۹ (۷۵/۸)	۴۲۱ (۱۰۰)
۶	خونی که خانم بعد از پایان نفاس می بیند قطعاً خون استحاضه است.	۵۷ (۱۳/۵)	۳۶۴ (۸۶/۵)	۴۲۱ (۱۰۰)
۷	هیچ خانمی تا ۴۰ روز بعد از زایمان قاعده نمی شود.	۱۰۶ (۲۵/۲)	۳۱۵ (۷۵/۸)	۴۲۱ (۱۰۰)
۸	خونریزی بعد از سزارین نفاس حساب نمی شود.	۱۵۴ (۳۶/۶)	۲۶۷ (۶۳/۴)	۴۲۱ (۱۰۰)
۹	مکروهات نفاس مانند قاعدگی است.	۱۶۲ (۳۸/۵)	۲۵۹ (۶۱/۵)	۴۲۱ (۱۰۰)
۱۰	قضای روزه دوران نفاس واجب است.	۱۲۷ (۳۰/۲)	۲۹۴ (۶۹/۸)	۴۲۱ (۱۰۰)

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای موردپژوهش برحسب نحوه پاسخ به سؤالات آگاهی از احکام شرعی پس از زایمان (استحاضه)

ردیف	محتوای سؤال	صحیح تعداد (درصد)	غلط، نمی دانم تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
۱	خون استحاضه رقیق، زرد یا قرمز و سرد است.	۱۴۶ (۳۴/۴)	۲۷۵ (۶۵/۳)	۴۲۱ (۱۰۰)
۲	حداکثر زمان استحاضه ۲۰ روز است.	۹۴ (۲۲/۳)	۳۲۷ (۷۷/۷)	۴۲۱ (۱۰۰)
۳	فردی که دچار استحاضه قلیله می شود باید برای هر نماز یک غسل و وضو انجام دهد.	۶۵ (۱۵/۴)	۳۵۶ (۸۴/۶)	۴۲۱ (۱۰۰)
۴	نزدیکی در زمان استحاضه کثیره حرام است	۱۳۶ (۳۲/۳)	۲۸۵ (۶۷/۷)	۴۲۱ (۱۰۰)
۵	خانمی که استحاضه اش مرتب تغییر می کند و نمی داند از چه نوعی است باید دستورات استحاضه کثیره را انجام دهد.	۲۸ (۶/۷)	۳۹۳ (۹۳/۳)	۴۲۱ (۱۰۰)
۶	در استحاضه بعد از دوران نفاس تنها انجام یک غسل در شبانه روز کافی است.	۶۹ (۱۶/۴)	۳۵۲ (۸۳/۶)	۴۲۱ (۱۰۰)
۷	محرمات انواع استحاضه مانند قاعدگی است.	۶۹ (۱۶/۴)	۳۵۲ (۸۳/۶)	۴۲۱ (۱۰۰)
۸	خانمی که برای استحاضه غسل می کند باید بلافاصله نماز بخواند.	۱۶۱ (۳۸/۲)	۲۶۰ (۶۱/۸)	۴۲۱ (۱۰۰)

بحث

کل بازهم بیشتر از میانگین نمره مطالعه ما است. مطالعه دیگری نشان داد که زنان باردار در مورد احکام دوران بارداری ۲۰/۶٪ آگاهی خوب ۶۴/۷٪ آگاهی متوسط و ۱۴/۷٪ آگاهی ضعیف داشتند و در مورد احکام شرعی دوران شیردهی ۶/۳٪ آگاهی خوب، ۷۷٪ آگاهی متوسط و ۱۶/۷٪ آگاهی مثبت داشتند (۷) در مقایسه نمونه های مطالعه ما از سطح آگاهی ضعیف تری برخوردار بودند که ممکن است به دلیل این باشد که احکام پس از زایمان احکام دشوارتری جهت یادگیری هستند، مطالعه دیگری مشابه با مطالعه فوق با عنوان آگاهی کارورزان پزشکی نسبت به احکام شرعی و قانونی حیطة پزشکی انجام شد و نشان داد که ۱۴/۶٪ آگاهی لازم را داشتند. (۱۰) مطالعه دیگری نیز با عنوان بررسی آگاهی ماماها نسبت به احکام قانونی و شرعی

یافته ها نشان داد که آگاهی اکثریت واحدها کم بود و میانگین نمرات همه زیر یک سوم کل نمره بود. این اطلاعات ضعف شدید در آگاهی نسبت به احکام پس از زایمان را نشان می دهد. نتایج مطالعه ای که با عنوان آگاهی بیماران بخش زایمان در مورد احکام شرعی نفاس انجام شد، نشان داد که اکثریت (۳/۵۷٪) از سطح آگاهی متوسطی برخوردار بودند و میانگین کلی نمره آن ها ۵/۶۴ بود. (۶) نتایج یک مطالعه بر روی آگاهی دانشجویان مامائی در مورد احکام شرعی پس از زایمان نشان داد که اکثریت واحدها (۹/۵۷٪) از آگاهی متوسطی برخوردار بودند (۸) یافته های ما با این دو مطالعه همخوانی ندارد. در مطالعه فوق میانگین نمره آگاهی ۹/۴ از ۲۲ بوده که در

حیطه مامایی نشان داد که ۱۱/۳٪ آگاهی خوبی داشتند. (۹) مطالعه ما تا حدی با این دو مطالعه همخوانی دارد. مطالعه‌ای نیز بر روی دانشجویان علوم پزشکی در ارتباط با احکام پزشکی انجام شد و نشان داد که دانشجویان علوم پایه دارای کمترین سطح آگاهی و دانشجویان مامایی دارای بیشترین سطح آگاهی بودند. (۱۲) در کل در بیشتر مطالعات ضعف آگاهی در زمینه احکام شرعی مشهود است؛ که لازم است برنامه‌ریزی منظم از دوران بارداری جهت آموزش این احکام انجام شود.

در قسمت بررسی سؤالات مربوط به احکام نفاس اطلاعات نشان می‌دهد که بیشترین درصد پاسخ غلط مربوط به عنوان «خونی که مادر بعد از پایان نفاس می‌بیند قطعاً خون استحاضه است» و عنوان «اگر مادری بعد از زایمان خون نبیند بازهم باید ۱۰ روز اول را به عنوان نفاس در نظر بگیرد» است. این دو مورد برای تصمیم‌گیری در احکام شرعی بسیار مهم‌اند. در این قسمت کمترین پاسخ غلط مربوط به سؤال ۷ با عنوان «هیچ زنی تا ۴۰ روز بعد از زایمان قاعده نمی‌شود» است. این مورد نیز از نکات بسیار مهم در احکام نفاس است هرچند که کمترین درصد پاسخ غلط مربوط به آن است اما درصد آن حدود ۵۰٪ کل نمونه‌ها است که قابل توجه است.

در ارتباط با قسمت دوم یعنی احکام استحاضه بیشترین درصد پاسخ غلط مربوط به سؤال ۵ با عنوان «زنی که استحاضه‌اش مرتب تغییر می‌کند و نمی‌داند از چه نوعی است باید دستورات استحاضه کثیره را انجام دهد» است؛ که موضوع بسیار مهم در احکام بانوان است. کمترین درصد پاسخ غلط مربوط به گزینه ۸ با عنوان «زنی که برای استحاضه غسل می‌کند باید بلافاصله نماز بخواند» است. هرچند که کمترین درصد پاسخ غلط را به خود اختصاص داده است، اما این درصد بسیار بالا است. نتایج مطالعه آگاهی بیماران بخش زایمان در مورد احکام شرعی نفاس نشان داد که اکثریت (۶۰٪) در مورد طول دوره نفاس آگاهی نداشتند و در مورد نحوه انجام واجبات دوره

نفاس ۱۱ درصد آگاهی خوب داشتند علاوه بر این اکثریت واحدها (۸۹٪) در مورد تعریف نفاس و حکم طلاق (۷۴٪) و حکم رفتن به مسجد در دوران نفاس (۷۱٪) آگاهی نداشتند اما در مورد سایر احکام نفاس اکثریت واحدها آگاهی نداشتند. (۶) یافته‌های مطالعه حاضر تقریباً با این مطالعه همخوانی دارد.

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که میزان آگاهی واحدها با سن مادر و همسر رابطه مثبت معنی‌دار دارد. احتمالاً در سنین پائین افراد توجه کمتری به احکام شرعی دارند با افزایش سن لزوم توجه به این احکام در فرد افزایش می‌یابد. علاوه بر این در سنین بالاتر با گفتگو با زنان دیگر اطلاعات وی در مورد احکام شرعی افزایش می‌یابد. البته با توجه به اینکه قسمتی از احکام مورد بررسی احکام استحاضه بود می‌توان گفت که با افزایش سن یک زن مورد برخورد با این مسئله افزایش یافته و به دلیل احساس نیاز به دنبال یادگیری بیشتری رفته است. مطالعه مربوط به آگاهی بیماران بخش زایمان نشان داد که بین آگاهی از احکام شرعی نفاس و گروه‌های سنی رابطه‌ای مشاهده نشد. (۶) مطالعه حاضر با این مطالعه همخوانی ندارد؛ اما در پژوهش مشابهی بین آگاهی از احکام شرعی و سن رابطه آماری معنی‌داری مشاهده شد (۱۳) از طرف دیگر یافته‌ها نشان می‌دهند که میزان آگاهی با تعداد حاملگی و زایمان رابطه مثبت معنی‌داری دارند نتایج یک مطالعه نشان داد که آگاهی نسبت به احکام دوران شیردهی با تعداد حاملگی ارتباط مستقیم معنی‌دار دارد (۰/۰۱ < p) (۷) یافته‌های مطالعه حاضر با این مطالعه همخوانی دارد؛ اما در مطالعه مربوط به آگاهی بیماران بخش زایمان بین آگاهی از احکام نفاس و تعداد زایمان رابطه آماری معناداری مشاهده نشد. (۶)

یافته دیگر مطالعه نشان داد که بین آگاهی مادران و شغل آن‌ها رابطه معناداری مشاهده نشد؛ یعنی شاغل بودن و نوع آن به عنوان یک مزیت یا محدودیت برای کسب آگاهی در این زمینه نیست. در مطالعه مربوط به آگاهی بیماران بخش زایمان

مشاهده شد. (۶) نتایج مطالعه حاضر در این موارد با این مطالعات یکسان نیست.

به صورت کلی مطالعه حاضر نشان داد که در ارتباط با احکام شرعی پس از زایمان آگاهی اکثریت واحدها کم بود. با توجه به اینکه رعایت احکام شرعی برای یک مسلمان واجب است و با توجه به تأثیر مثبت رعایت این احکام در سلامت جسم و روح، لازم است متولیان مذهبی در جهت حساس سازی و آموزش زنان خصوصاً در ارتباط با احکام بانوان اقدامات لازم را بنمایند. کادر بهداشتی درمانی نیز در این زمینه دارای مسئولیت ویژه می باشند. گنجاندن آموزش این موارد در آموزش های دوران بارداری و پس از زایمان در مراکز بهداشتی درمانی و بیمارستان ها می تواند یک توصیه مفید باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله بخشی از طرح تحقیقاتی « بررسی میزان آگاهی، نگرش و نیازهای آموزشی در ارتباط با احکام شرعی پس از زایمان در زنان بستری در بخش های پس از زایمان بیمارستان های شهر اصفهان سال ۱۳۹۲ » مصوب معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۱۳۹۲ و کد ۲۹۲۲۵۷ است که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان اجرا شد. از کلیه بیمارستان ها و مادران محترمی که در این مطالعه همکاری نمودند، تقدیر و تشکر می شود.

هیچ تعارض منافی برای نویسندگان مقاله وجود ندارد.

در مورد احکام شرعی بین میزان آگاهی از احکام شرعی نفاس با شغل زن رابطه آماری معناداری مشاهده شد. (۶) نتایج مطالعه حاضر با این نتایج همخوانی ندارد.

قسمت دیگری از یافته ها نشان داد که بین نمره آگاهی بر حسب شغل همسر تفاوت آماری معنی داری وجود دارد. به صورتی که میانگین نمره آگاهی زنانی که شغل همسرشان کارمند است، بیشتر بود. این افراد احتمالاً دارای سطح فکر بالاتری بوده اند و یا امکان مراجعه به منابع آموزشی بیشتری داشته اند. مطالعه مربوط به آگاهی بیماران بخش زایمان نشان داد که بین میزان آگاهی از احکام شرعی نفاس با شغل همسر رابطه معناداری وجود دارد. (۶) نتایج مطالعه ما با این یافته ها همخوانی دارد.

علاوه بر این یافته ها نشان می دهد که بین سطح تحصیلات مادر با آگاهی رابطه معنی داری وجود ندارد. در واقع آگاهی از احکام شرعی وابستگی چندانی به سطح تحصیلات ندارد. مطالعه دیگری نشان داد که بین آگاهی از احکام شرعی نفاس با تحصیلات خانم رابطه آماری معناداری وجود ندارد (۶) مطالعه ای دیگری نیز نشان داد که آگاهی در زمینه تعلیم بهداشتی اسلام در بارداری و شیردهی با تحصیلات ارتباط مستقیم معنی دار دارد. (۷). در مطالعه حاضر یافته های مرتبط با تحصیلات همسر نیز نشان داد که آگاهی افراد مرتبط با تحصیلات همسر نبود اما در مطالعه مربوط به آگاهی بیماران بخش زایمان بین آگاهی از احکام شرعی نفاس با تحصیلات همسر رابطه آماری معناداری

منابع

1. Moaseseh tanzim va nashre asare Emam Khomeiny. [The woman place in thought of Emam khomeiny], First edition, Tehran, Bonyan publication. 2005:124. (Persian)
2. Makarem Shirazy N. [Resaleeh of toziholmasael]. 59 edition, Gom, Ghods publication 2011. 12 end question. (Persian)
3. Moaseseh tanzim va nashre asare Emam Khomeiny. [The woman place in thought of Emam Khomeini], First edition, Tehran, Bonyan publication. 2005:109. (Persian)
4. Yasemi MT, Razjuyan K. [Evaluation of correlation between psychosis, anxiety and depression with breast feeding withdrawal]. Medjour-gums. 10 (39-40). 2001:1-7. (Persian)
5. Rahimzadeh kivy M, Hoseiny M, Mahmudy M and et al. [Evaluation of some effective factors on duration of breast feeding in Mazandaran by Survival Analysis]. Scientific journal of Semnan University of medical sciences. 8 (3), (serial 23), 2007: 161-170. (Persian)
6. Yekeh fallah L. [Patients knowledge in childbirth ward about Nefas religious orders in selective therapeutic centers in Iran University of medical sciences.] HNMIJ.GUMS. 16 (serial 56). 2006: 41-46. (Persian)
7. Ahmary tehrany H, Seidy M, Abediny Z. [Evaluation of knowledge and attitude of pregnant women about Islam healthy orders in prenatal and breast feeding period in referrers to health and treatment centers of Iran university of medical sciences in 1384]. SKUMS. 9(1). 2006:29-37. (Persian)
8. Rostam nejad M, Morady A. [Evaluation of knowledge and attitude of midwifery students about women's religious principles in nursing and midwifery school in Tabriz university of medical sciences]. Teb Va Tazkieh. 14, 2005:9-10. (Persian)
9. Banaiyan Sh, Sereshty M. [Evaluation of knowledge of midwives in Chaharmahal Bakhtiyary about forensic and religious principles of midwifery and some related factors in 2005]. SKUMS, 3, 2005:37-44. (Persian)
10. Fotuhy ardekany E, Salehy M, Bashardust N and et al. [Yazd medical students knowledge about religious and forensic principles in medicine]. IJME. Summer 2010. 10(2): 180-185. (Persian)
11. Ghodsi Z, Hojjatoleslami. S. [A survey on use of methods & knowledge about contraceptive in married women]. Procedia Social and Behavioral Sciences, 46, (2012):3031 – 3035
12. Frahany H, Rahjunia M. [Knowledge of students in Arak university of medical sciences about medicine religious orders before and after of education 2005-2006]. AMUJ. winter 2009. 12(4). sup:1: 63-72. (Persian)
13. Negarandeh R, Ghobady S. [Evaluation of knowledge and attitude of nursing and midwifery in Zanjan city about ethical subjects]. summer 2000. scientific journal of ZUMS. Autumn 2001. vol 9. No 36:55-59. (Persian)

Women's knowledge about postpartum religious orders and correlation with some items

Nafisehsadat Nekuei¹, Marjan Beigi², Mahtab Rezapour³

Abstract:

Background and Objective: The postpartum period is important for health of the mother and baby. Proper functioning of postpartum women in religious orders, in addition to spiritual influence, causing comfort and a better relationship with her partner. Given the importance of knowledge this study was conducted to assess this issue in relation to postpartum religious orders.

Methods and Materials: This is a cross-sectional survey in 421 women in postpartum wards of hospitals in Isfahan were studied by use of quota and easy sampling from January to March of 2014. 2-part questionnaire was completed by women. Data were analyzed using descriptive statistical analysis and SPSS software ($P < 0/05$).

Results: The results showed that the knowledge of the majority of participants in the field of postpartum religious orders was low. Average score of their general knowledge in this field was 27/38(23/05). (From 100) Knowledge of woman had a significant positive relationship with age, husband's age, number of pregnancies and deliveries and husband's job. ($p < 0/05$). But there was the significant relationship between knowledge with woman's job, woman's literacy and husband's literacy. ($p > 0/05$).

Conclusion: Due to low awareness level of the subjects about postpartum religious orders, religious authorities, as well as health authorities need to pay special attention to education this subject for pregnant and postpartum women.

Keywords: Knowledge, Religion, postnatal care

1. Corresponding Author, Nursing and Midwifery care research centre, midwifery & Reproductive health Department, School of nursing & midwifery, Isfahan University of medical sciences, Isfahan, Iran. nekuei@nm.mui.ac.ir
2. Nursing and Midwifery care research centre, midwifery & Reproductive health Department, School of nursing & midwifery, Isfahan University of medical sciences, Isfahan, Iran
3. Expert women counsellor of Supreme Leader Representative Office at universities, Expert women counsellor of Student's Porseman Website, Family counsellor at Narvan Counseling Center, Family counsellor at Isfahan University of Medical Sciences